

Platform Storm

Factsheet Platform Storm Drentse Veenkoloniën

'Sinds de windmolens draaien, hoor ik dag en nacht een luid gierend, brommend geluid. De radio staat 24 uur per dag aan om aan de herrie te ontsnappen. Het gebrek aan slaap maakt me gek.'

Zo'n ervaring wordt vaak afgedaan als subjectief en anekdotisch: het is maar een enkel geval. Maar dat is niet zo. Overall waar windmolens zijn, duiken deze verhalen op. Zelfs zo vaak en zo hardnekkig dat het op epidemiologische gronden aannemelijk is dat er een duidelijke link bestaat tussen wind turbines en gezondheid. Vooral slaapstoornissen springen er uit.¹ Epidemioloog Phillips² vindt er geen doekjes om: er is overtuigend bewijs dat wind turbines ernstige gezondheidsklachten kunnen veroorzaken, vooral stressgerelateerde aandoeningen. Voorstanders van windmolens ontkennen deze problemen. Het is niet te bewijzen, de klachten zijn niet 'reëel'. Bovendien kunnen akoestische modellen de gezondheidsproblemen niet verklaren, dus 'bestaan de problemen niet...'. Phillips stelt dat de huidige kennis aangeeft dat er een substantieel risico op gezondheidsklachten is en we weten niet hoe we deze risico's kunnen verminderen, behalve dan om de wind turbines op enkele kilometers afstand van huizen te plaatsen. Frey en Hanning⁹ geven aan dat er een afstand van 2 km moet zijn voor wind turbines tot 2 MW en een grotere afstand voor wind turbines met een capaciteit van meer dan 2 MW.

De arts Nina Pierpont³ heeft onderzoek gedaan naar 10 families die de gezondheidsschade door de windmolens aan den lijve hebben ervaren. De turbines van 1,5 tot 3 MW stonden op een afstand van 305 tot 1500 meter. De klachten liegen er niet om: slaapstoornissen, concentratieproblemen, hoofdpijn, moeheid, misselijkheid en braken, angst en irritatie. Deze symptomen zouden vooral een gevolg zijn van laag frequent geluid. Pierpont gaf de naam aan dit klachtenscala het 'wind turbine syndroom'.

Kinanya Pijl⁴ zette mogelijke 'bijwerkingen' van windmolens op een rij. Een bijwerking is iedere verandering in de gezondheid van iemand die blootgesteld is aan een bron, zoals een geneesmiddel, maar ook een wind turbine. De relatie tussen een bijwerking en een bron hoeft niet per se altijd oorzakelijk te zijn. Gerapporteerde symptomen zijn slaapstoornissen, irritatie, moeheid, stress, hoofdpijn, oorsuizen, geheugenproblemen, snel hartritme, wazig zien en paniek. Deze bijwerkingen zijn gerelateerd aan de afstand tot de turbines en de sterkte van het geluid, maar ook hoe lang men blootgesteld is aan de turbine en de individuele respons van de omwonende.

Nissenbaum⁵ onderzocht de gezondheidseffecten bij mensen die dichtbij de windmolens wonen tussen 375 en 1400 meter en een groep die verder weg van de windmolens woont en wel tussen 3,3 en 6,6 km. Omwonenden die het dichtst bij de wind turbines wonen ervaren slaapproblemen, zijn slaperig overdag en hebben een minder algemene gezondheid vergeleken met de mensen die verder weg van de windmolens wonen.

Uit onderzoek van Shepherd e.a.⁶ blijkt dat wanneer mensen binnen een straal van 2 km van de wind turbine wonen, de kwaliteit van leven minder wordt en slaapproblemen optreden.

Platform Storm

Pedersen⁷ geeft aan dat de hinder erger ervaren worden dan verkeerslawaaï of overlast door industrieel geluid, mogelijk door het 'zwiepend' afwisselend geluid dat dag en nacht doorgaat. Pedersen⁸ noemt ook de lagere slaapkwaliteit. Frey e.a.⁹ stelden door middel van een vragenlijst een aantal omwonenden van windmolens de vraag waar zij het meest last van hadden. De top 5 was moeheid, te weinig slaap, hoofdpijn, stress en een angstig gevoel.

Een steeds terugkerend probleem zijn de slaapstoornissen. Die kunnen een enorme impact op het leven hebben en gepaard gaan met moeheid, slaperigheid overdag en vergeetachtigheid, maar ook kans op obesitas, diabetes mellitus, hoge bloeddruk, hart- en vaatziekten, kanker en depressie.¹⁰

De groep mensen bij wie geen wetenschappelijke studies zijn gedaan, zijn de medisch kwetsbare mensen, die natuurlijk ook deel uitmaken van de mensen die wonen in de nabijheid van windmolens of in gebieden waar windmolens dreigen te komen. Zoals mensen met hart- en vaatziekten, mensen met een sterke neiging tot angst en depressie, maar die in een rustige en veilige omgeving niet tot uiting komen. Mensen dus met een 'wankel gezondheidsevenwicht'. Komen daar bijvoorbeeld slaapstoornissen door de windmolens bij, dan valt de eerste dominosteen en stort het medisch kaartenhuis in elkaar.

Maar hoe kan het dan dat de voorstanders zeggen dat er bewijs is dat de windturbines veilig zijn en geen gezondheidsklachten opleveren? Zit de wetenschap in zo'n spagaat dat bewijzen op twee manieren kunnen worden uitgelegd? Het blijkt dat het wetenschappelijk onderzoek geen eenduidig resultaat heeft opgeleverd en het daarom per definitie niet te zeggen is dat de windmolens veilig voor de volksgezondheid zijn. Het is dan 'veiliger' om gezondheidsklachten serieus te nemen en windmolens niet in woongebieden te plaatsen of op ruime afstand van de huizen. Het kan niet zo zijn dat burgers als proefpersonen voor windmolens worden gebruikt om te kijken of het wel veilig is.

Platform Storm, deze stichting tegen de wind turbines in de Drentse Veenkoloniën, huldigt de opvatting dat niet alle bewijslast van gezondheidsschade bij de tegenstanders hoeft te liggen. Laten de voorstanders (ook) maar bewijzen dat windmolens veilig zijn, zoals door hen wordt beweerd. Zeker omdat nog veel onduidelijk is en er nog betrekkelijk weinig wetenschappelijk onderzoek is gedaan, is het vanuit gezondheids-perspectief veel beter om terughoudend te zijn met de stelling dat windmolens veilig zijn en op grond daarvan bijvoorbeeld de windmolens dicht bij de huizen van de omwonenden te plaatsen, maar past het, zoals de epidemioloog Phillips bepleit, om de afstand tussen de turbines en de huizen op enkele kilometers afstand te plaatsen en zeker, zoals Platform Storm bepleit, op tenminste 2 km afstand. Blijken omwonenden toch last te hebben van de windmolens, dan moet een adequate planschade worden geregeld, zodat het omwonenden mogelijk wordt gemaakt om te verhuizen uit hun ziekmakende leefomgeving.

Deze factsheet is opgesteld door de medici uit de werkgroep Woon- en Leefomgeving.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Stichting **Platform Storm**, Zuiderdiep 189, 9521 AE, Nieuw-Buinen
secretaris@platformstorm.nl

Platform Storm

- 1 BMJ 2012 344 Wind turbine noise
- 2 Carl V. Phillips, 'Properly Interpreting the Epidemiologic Evidence About the Health Effects of Industrial Wind Turbines on Nearby Residents' (2011) 31:303 Bulletin of Science Technology & Society <<http://bst.sagepub.com/content/31/4/303>>, accessed 22 July 2012, 305
- 3 Nina Pierpont, 'Wind turbine syndrome: A report on a natural experiment' (2009, Santa Fe, NM: K Selected Books)
- 4 Kinanya Pijl Wind Turbine Noise Effect on Human's Health and Well-being The European Human Rights Perspective. 2012. Contact: K.C.I.Pijl@students.uu.nl
- 5 Effects of industrial wind turbine noise on sleep and health. Nissenbaum MA, Aramini JJ, Hanning CD. Noise Health. 2012 Sep-Oct;14(60):237-43.
- 6 Shepherd D, McBride D, Welch D, Dirks KN, Hill EM. Evaluating the impact of wind turbine noise on health-related quality of life. Noise Health. 2011 Sep-Oct;13(54):333-9.
- 7 Pedersen E, van den Berg F, Bakker R, Bouma J. Response to noise from modern wind farms in the Netherlands. J Acoust Soc Am. 2009 Aug;126(2):634-43.
- 8 Pedersen E, Persson Waye K. Wind turbine noise, annoyance and self-reported health and well-being in different living environments. Occup Environ Med. 2007 Jul;64(7):480-6. Epub 2007 Mar 1.
- 9 Frey and Hanning. Noise radiation from wind turbines installed near homes: effects on health. 2007.
- 10 Hanning. Sleep disturbance and wind turbine noise. 2009. On behalf of Stop Swinford Wind Farm Action Group.